

Uitgelezen

Thierry.VERHELST, *Het recht anders te zijn. Naar nieuwe vormen van solidariteit met het Zuiden.* Mechelen/Antwerpen, CIMIC – EPO, 2003, 151 p

De *Voortgezette Opleiding Intercultureel Management* aan de Katholieke Hogeschool Mechelen bestaat tien jaar en dit was de aanleiding voor de heruitgave van het werk dat in 1986 verscheen als het eerste nummer van de *Monografieën over Interculturaliteit* van CIMIC, het *Centrum voor Internationaal Management en Interculturele Communicatie*.

Gertrude Schellens

Thierry Verhelst put uit zijn ervaring in de wereld van de NGO's om een lans te breken voor het belang van cultuur in de ontwikkelingssamenwerking. Hij stelt zich zeer kritisch op ten aanzien van het begrip ontwikkeling: het lijdt aan ethocentrisme, het behoort tot dezelfde logica als kolonisering en globalisering, het gaat uit van een monoculturele visie. Ontwikkelingshulp heeft vaak niet geholpen omdat de idee van ontwikkeling zelf een westers concept is dat het westers model van ontwikkeling oplegt en onvoldoende rekening houdt met de cultuur van plaatselijke gemeenschappen. De auteur neemt het op voor de inheemse culturen, waarvan hij de vitaliteit beklemtoont. Hij bespreekt een aantal aspecten van niet-westerse culturen die wijzen op het weerstandsvermogen van deze culturen tegen het (cultuur)imperialisme van het Westen, zoals de waarde van het gemeenschapsbewustzijn in Afrika en het respect voor grenzen bij technologische ondernemingen. Deze factoren maken dat de economie van deze volkeren een "conviviality-economie" is en brengen mee dat voor hen de *homo economicus* niet het rationele wezen is waarvoor hij in het Westen gehouden wordt. De auteur uit scherpe kritiek op het huidige neoliberale mondiale bestel. Linkse bewegingen erkennen dan weer te weinig het belang van godsdienst en spiritualiteit in het verzet tegen culturele vervreemding.

Terecht wordt hier gewezen op het belang van de culturele factor in de internationale samenwerking. En de rol van zingeving en spiritualiteit wordt inderdaad vaak verwaarloosd. Hier doet de auteur een waardevolle inbreng. Toch stelt dit boek teleur. Het blijft op een heel algemene, abstracte en programmatische manier om de vernoemde hoofdedachten cirkelen. Waar voorbeelden gegeven worden zijn die niet erg concreet. Zo zou het interessant zijn om iets meer te horen over waar en onder welke voorwaarden "conviviality-economieën" werkelijk bijdragen tot het welzijn van de producenten, of over waar en hoe inheemse vormen van rechtspleging werken. Je zou dan misschien wat theoretische analyses verwachten bij de verknoping van ontwikkeling en cultuur. Maar ook dat blijft uit. Er wordt niet ingegaan op de vragen die opkomen wanneer ontwikkelingshulp inderdaad meer rekening gaat houden met de cultuur van de betrokken gemeenschappen. Toch is daar de laatste jaren (ook vanuit de discussie over multiculturaliteit in het Noorden) heel wat over verschenen, bij voorbeeld over de implicaties i.v.m. de rol van vrouwen. Er zijn ook wel wat inhoudelijke bedenkingen te maken bij de standpunten die ingenomen worden. Zo wordt de kracht van inheemse culturen erg gemystificeerd en is er weinig aandacht voor belangrijke fenomenen als de verstedelijking in het Zuiden die de relaties tussen verandering en traditie complexer maken dan hier wordt voorgesteld. Bij de heruitgave werd het boek wel enigszins geactualiseerd, maar in het licht van wat er allemaal gebeurd is sinds 1986 was er misschien beter een volledig nieuw boek gekomen. De val van de Berlijnse muur en de ineenstorting van de regimes in het voormalige Oostblok, 11 september, de huidige globaliseringstendensen en de discussies daarover, de ontwikkelingen in de wereld van de islam, het debat over multiculturaliteit, aids, de menselijke catastrofes in Midden-Afrika... zijn gebeurtenissen en ontwikkelingen waarvan er sommige in de nieuwe uitgave wel vermeld worden, maar er wordt verder niets mee gedaan. Ook de literatuur waarop de auteur zich baseert dateert hoofdzakelijk uit de jaren zeventig en tachtig. Jammer dat zoveel interessante kwesties en belangrijke vragen onbesproken blijven.